

KULTURNO UMETNIŠKO DRUŠTVO TRIVIA
Novičnik za samozaposlene v kulturi

T: 041 883 593

E: kud.trivia@gmail.com

Odziv na predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK - I)

Spoštovani!

Pozdravljamo načrte Ministrstva za kulturo za izboljšanje položaja samozaposlenih v kulturi, umeščene v predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK - I). Podpiramo ukrepe, ki bodo pripomogli k bolj življenskim pogojem v primeru bolezni, mirovanja in pri avtomatizmu za prispevke. Veseli nas potrditev sprememb, ki smo ju že desetletje vztrajno predlagali pri Novičniku za samozaposlene v kulturi: da se bo pri dnevnem nadomestilu za čas bolniške odsotnosti upoštevala kot razlog tudi poškodba in da bo med razloge za mirovanje pravice do prispevkov po novem uvrščen tudi vpis v evidenco brezposelnih, ki jo vodi Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.

Uvedbo drsnega cenusa razumemo kot naslednjo stopnjo v prizadevanju za bolj življenjski inštitut cenusa (prva stopnja je bila uvedba upoštevanja triletnega povprečenja prihodkov). Tudi drsni cenzus bo po našem mnenju občutno zmanjšal probleme, ki jih imajo nekateri kulturni ustvarjalci. Pogrešamo pa jasne izračune, ki bi predstavili konkretne učinke drsnega cenusa.

Karierna dinamika bo lahko izboljšala ekonomski položaj samozaposlenih v kulturi po upokojitvi in zmanjšala tveganje za revščino v obdobju njihove upokojitve šele na dolgi rok, zato bo koristila predvsem mladim generacijam samozaposlenih, ki šele vstopajo v status. Na generacijo, ki se bo upokojevala v naslednjih nekaj letih ali se že upokojuje, pa žal ne bo imel vpliva.

Rešitve za samozaposlene je po našem mnenju potrebno in mogoče še izboljšati, zato vam na podlagi dolgoletnih izkušenj s potrebami ustvarjalcev vseh generacij v nadaljevanju predstavljamo naslednje predloge:

- Uvedba avtomatizma republiške priznavalnine za starejše samozaposlene
- Uvedba dvoletnega projektnega financiranja za samozaposlene v kulturi
- Bolj dostopno dnevno nadomestilo
- Preventivni pregledi tudi za starejše samozaposlene z avtomatizmom
- Uvedba programov brezplačne vadbe
- Izvzemanje potnih stroškov iz cenusa
- Brezplačna uporaba javne kulturne infrastrukture tudi za samozaposlene
- Penale za neizpolnjevanje obveznosti deleža za umetnost
- Primerljivo plačilo za delo v strokovnih komisijah in dialoških skupinah
- Ne podpiramo zakonskega ohranjanja Kulturniške zbornice

Uvedba avtomatizma republiške priznavalnine za starejše samozaposlene

Ministrstvo mora poskrbeti tudi za starejšo generacijo samozaposlenih, na katero karierna dinamika ne bo imela vpliva. To lahko stori s pododbitvijo inštituta republiške priznavalnine. Predlagamo, da bi se vsem ustvarjalcem, ki so imeli vsaj 20 let priznana pravico do subvencioniranih prispevkov za socialno varnost iz strani Ministrstva za kulturo, republiška priznavalnina priznala ob upokojitvi avtomatično.

Dosežke ustvarjalcev s priznana pravico do prispevkov 20 let ali več so do upokojitve presojale vsaj štiri različne strokovne komisije. Avtomatično priznanje republiške priznavalnine bi te ustvarjalce razbremenilo presojanja še ene komisije. Ministrstvo naj to možnost vnese že v predlog ZUJIK-a, ki mu naj sledi takojšnja prilagoditev Uredbe o republiških priznavalninah na področju kulture.

Uvedba dvoletnega projektnega financiranja za samozaposlene v kulturi

Ob pozornosti zagotavljanju primernejšega načina financiranja nevladnih organizacij pogrešamo zagotavljanje primernejšega načina financiranja tudi samozaposlenih v kulturi. Zato predlagamo, da ministrstvo uzakoni možnost dvoletnih projektnih razpisov. Ti so že uvedeni na področju uprizoritvenih umetnosti, nujno pa bi jih potrebovali ustvarjalci iz vseh področij kulture. Enoletni roki ustvarjalce dušijo, povzročajo strese in preobremenitve, silijo k površnim rezultatom ter hiperprodukciji. Posebej obremenjujoči so za starejše umetnike. Z dvoletnimi projektnimi razpisi bi ustvarjalci svoje projekte lahko načrtovali in izvajali bolj trajnostno in z bolj smotno uporabo vseh sredstev, med katere poleg financ sodita tudi energija in čas. Dvoletni razpisi bi pripomogli k boljšemu povezovanju znotraj sektorja, k bolj kvalitetnim in trajnostnim projektom, k stabilnejšemu financiranju ter izboljšanju zdravja samozaposlenih, kar bi zagotovo pripomoglo k zmanjšanju socialnih neenakosti in povečevanju socialne zaščite ustvarjalcev.

Bolj dostopno dnevno nadomestilo

Ukrep za večjo dostopnost dnevnega bolniškega nadomestila je samo delna rešitev in ne pripomore v zadostni meri k rešitvi perečega problema bolniških nadomestil. Trajna rešitev bi bila možnost pridobitve nadomestila od tretjega dne bolezni, ne glede na število in trajanje bolezni. Predlagamo vmesno rešitev, da samostojni delavec v kulturi lahko za čas zadržanosti z dela zaradi bolezni ali poškodbe, ki traja najmanj 14 dni, prejme dnevno nadomestilo za delovne dni do vključno 30. delovnega dne bolezni ali poškodbe. Nadomestilo lahko prejme za vsako zadržanost z dela zaradi bolezni ali poškodbe v posameznem koledarskem letu.

Preventivni pregledi tudi za starejše samozaposlene z avtomatizmom

Preventivni zdravstveni pregledi za samozaposlene se naj bi po novem zakonu izvajali samo ob vpisu in petletnem podaljševanju statusa. To ne vključuje starejših samozaposlenih, ki imajo že priznana pravico do prispevkov do starostne upokojitve in se jih na pet let ne preverja več. Zato mora zakon omogočiti preventivne zdravstvene preglede tudi za ustvarjalce, ki že koristijo avtomatizem pravice do prispevkov.

Uvedba programov brezplačne vadbe

Predlagamo, da ministrstvo vključi vse zaposlene in samozaposlene delavce v kulturi v preverjene in akreditirane programe brezplačnih telesnih vadb.

Izvezanje potnih stroškov iz cenzusa

Uvedba večpartitnih pogodb ne rešuje problema preseganja cenzusa, do katerega prihaja zaradi potnih stroškov, ki predstavljajo del prihodka samozaposlenega. Potne in druge stroške morajo samozaposleni namreč vključevati v račune za opravljeno storitev. Predlagamo, da se potni stroški izvzamejo iz cenzusa na podoben način kot nagrade: samozaposleni naj ministrstvu predloži ustrezna preverljiva dokazila. V primeru pisatelja, ki gostuje na osnovni šoli, bi bilo lahko ustrezno dokazilo potrdilo šole o gostovanju avtorja na dogodku.

Brezplačna uporaba javne kulturne infrastrukture tudi za samozaposlene

Predlagamo, da se uzakoni možnost brezplačne uporabe javne kulturne infrastrukture tudi za samostojne ustvarjalce, ne samo za nevladne organizacije. Prav tako bi bilo potrebno zagotoviti sofinanciranje obratovalnih stroškov in tekočega vzdrževanja tudi samostojnim ustvarjalcem in NVO-jem, ne samo javnim zavodom.

Penale za neizpolnjevanje obveznosti deleža za umetnost

Pozdravljamo izboljšave pri deležu za umetnost s ciljem večjega števila odkupov umetniških del za stavbe v javnih investicijah. Potrebno pa je uzakoniti tudi penale za organizatorje oz. investitorje in odgovorne osebe, ki se izognejo obveznim odkupom umetniških del oz. te obveznosti ne upoštevajo. Izpolnjevanje deleža za umetnost ne bi smelo biti odvisno samo od dobre volje posameznikov.

Pripravištvo tudi v nevladnih organizacijah

Predlagamo, da ministrstvo financira tudi pripravništva in uvajanje v delo v nevladnih organizacijah, ne samo v javnih zavodih.

Primerljivo plačilo za delo v strokovnih komisijah in dialoških skupinah

Člani strokovnih področnih komisij, dialoških skupin in komisije za izbor umetnin iz sheme deleža za umetnost bi morali biti plačani primerljivo. Sejnine za člane dialoških skupin ter honorarji članov strokovnih komisij sedaj niso primerljivi s honorarjem v višini dveh neto povprečnih plač, ki so predvideni za člane komisije za izbor umetnin iz sheme deleža za umetnost. Slednje naj bo merilo za honorarje članov vseh komisij in skupin.

Ne podpiramo zakonskega ohranjanja Kulturniške zbornice

Nasprotujemo uzakonjenju financiranja Kulturniške zbornice. Izkazala se je za tako neživljenjsko kot kulturna žepnina in tako nedelujoča kot računovodstvo za samozaposlene, ki ju je ministrstvo z novelo odstranilo. Ministrstvo sedaj zbornici

odvzema naloge, ki jih tudi do sedaj ni opravljala in ji nalaga druge, za katere nima zbornica referenc. Pogoj javne objave poročila za prejšnje in programa za prihodnje leto je po našem mnenju nezadosten za apriorno financiranje Kulturniške zbornice. Menimo, da bi morala zbornica za financiranje svojega delovanja in opravljanja podpornih storitev v javnem interesu kandidirati na javnih razpisih, enako kot to počnejo druge nevladne organizacije.

Pripravila: Mag. Marija Mojca Pungerčar, vodja in urednica Novičnika za samozaposlene v kulturi

Ljubljana, 2. 11. 2024

Aktivnost sofinancira Ministrstvo za kulturo v okviru JR za izbor projektov krepitve podpornega okolja v kulturi v letih 2024–2025.